

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Positiebepaling in de verenigde naties: stemvergelijken in de achttiende algemene vergadering (1963)

Baehr, P.R.

Citation

Baehr, P. R. (1968). Positiebepaling in de verenigde naties: stemvergelijken in de achttiende algemene vergadering (1963). *Acta Politica*, 3: 1967/1968(2), 132-148. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450995>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450995>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

POSITIEBEPALING IN DE VERENIGDE NATIES:
STEMVERGELIJKINGEN IN DE ACHTTIENDE
ALGEMENE VERGADERING (1963)

door P. R. Baehr

De structuur van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties wijkt in ten minste één zeer belangrijk aspect af van de feitelijke internationaal-politieke structuur daarbuiten. Staten die aanmerkelijk in macht verschillen, worden in de Algemene Vergadering formeel als gelijken beschouwd op grond van het principe van de soevereine gelijkheid van alle leden waarop de volkerenorganisatie is gebaseerd.¹ Daarom hebben alle leden in de Algemene Vergadering één stem. De enige uitzondering op deze regel wordt gevormd door de Sowjet-Unie die, dankzij het afzonderlijke lidmaatschap van haar deelstaten de Oekraïne en Wit-Rusland, over drie stemmen in de Algemene Vergadering beschikt. Alle voorstellen om via een stelsel van gewogen stemmen ook binnen de Algemene Vergadering een situatie te scheppen die meer in overeenstemming is met de feitelijke politieke verhoudingen daarbuiten² zijn tot nu toe gestrand op de begrijpelijke onwil van de kleinere staten om hun relatieve voordeel binnen de Algemene Vergadering op te geven. Aangezien voor een wijziging van het Handvest de stemmen van ten minste twee-derden van de leden van de Verenigde Naties nodig zijn, is het ook niet waarschijnlijk dat een dergelijke wijziging er door zal komen.

Doordat de Veiligheidsraad veelvuldig lam werd gelegd ten gevolge van het gebruik van het veto en de V.N. zich uitbreidde met een groot aantal nieuwe staten, is het belang van de Algemene Vergadering ten opzichte van de Veiligheidsraad toegenomen. Er zijn zelfs lidstaten die resoluties van de Algemene Vergadering, die formeel slechts de kracht van aanbevelingen hebben, als juridisch bindende besluiten beschouwen.³ Gegeven de discrepantie tussen de formele structuur van de Algemene Vergadering en de feitelijke macht van de lidstaten daarbuiten en gegeven het belang dat gehecht wordt aan het aangenomen

¹ Handvest van de Verenigde Naties, artikel 2, lid 1.

² Zie bijv. Grenville Clark en Louis B. Sohn, *World Peace through World Law*, Cambridge Mass., 1958, pp. 19-30; Francis O. Wilcox, 'Representation and Voting in the United Nations General Assembly,' en U.S. Department of State, 'Would Weighted Voting Help the U.S.?' in: Richard A. Falk & Saul H. Mendlovitz (eds.), *The Strategy of World Order 3: The United Nations*, New York 1966, pp. 272-299.

³ Zie Gabriella Rosner Lande, 'The Changing Effectiveness of General Assembly Resolutions,' *Proceedings of the American Society of International Law* 1964, p. 162, herdrukt in: Richard A. Falk & Saul H. Mendlovitz (eds.), *The Strategy of World Order 3: The United Nations*, New York 1966, p. 227.

krijgen van een resolutie, is het begrijpelijk dat er binnen de Algemene Vergadering op grote schaal om stemmen wordt geworven. Op allerlei manieren trachten de staten die belang hebben bij het aannemen van een bepaalde resolutie, kleinere staten ertoe te brengen er vóór te stemmen. Dat kan gebeuren via overreding, door het doen van aantrekkelijke toezeggingen of beloftes, door het zoeken van aanvaardbare compromissen. Het gebeurt zelfs door regelrechte handel in stemmen, het in de Amerikaanse politiek vermaarde stelsel van 'logrolling': als jullie voor ons voorstel stemmen t.a.v. kwestie x, dan stemmen wij voor jullie voorstel t.a.v. kwestie y. De grote staten kunnen daarbij, zo nodig, bedreigingen uiten of beloften, die een land onder zware druk kunnen plaatsen.⁴

Voor een goed begrip van de Algemene Vergadering is het van essentieel belang te weten welke invloed de verschillende landen binnen de Algemene Vergadering kunnen uitoefenen.⁵ Keohane heeft erop gewezen dat deze wijze van invloed uitoefenen niet per se samen hoeft te gaan met de militaire of economische machtspositie van een land buiten de Algemene Vergadering:

After the first rank of the two superpowers and the second rank of other particularly large or powerful states, the General Assembly contains a number of states that are neither strong enough economically nor militarily for their physical strength to be a significant factor in the Assembly's politics. Some of these states, however, are clearly more important in the organization than others, despite their common military and economic impotence.⁶

Sommige staten beschikken binnen de Algemene Vergadering over een duidelijk groter prestige dan andere staten.⁷ Lange tijd was dat het geval met India, waarvan Keohane echter stelt dat het in de laatste jaren aan prestige heeft ingeboet:

Delegates at the Assembly in late 1964 and early 1965 volunteered India's name with striking consistency in answer to a question as to whether any states had suffered a decline in influence since 1960.⁸

⁴ Zie bijv. Robert O. Keohane, 'Political Influence in the General Assembly', *International Conciliation* 557 (maart 1966), pp. 17-28; Robert E. Riggs, *Politics in the United Nations*, Urbana Ill., 1958, pp. 33-42; John G. Hadwen & Johan Kaufman, *How United Nations Decisions Are Made*, Leiden 1960, pp. 65-67.

⁵ Onder 'invloed' verstaan wij, in navolging van Dahl, een relatie tussen individuen of groepen, waarbij het ene individu of de ene groep een ander individu of groep ertoe brengt iets te doen wat deze anders niet zou hebben gedaan. (zie Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis*, Englewood Cliffs N.J. 1964, p. 40 e.v.)

⁶ Keohane, *op. cit.*, p. 29.

⁷ Onder het prestige van een staat verstaan wij, in navolging van Keohane, de mate van waardering die andere staten voor deze staat hebben. Keohane (p. 34) spreekt over 'the esteem in which it is held by other states, apart from its physical power resources'.

⁸ Keohane, *op. cit.*, p. 40.

Vaak genoemde voorbeelden van lidstaten met groot prestige zijn Canada, Zweden, Denemarken en Noorwegen. Deze landen zijn ook in staat de 'brandweertaak' te vervullen die erop gericht is het hoogopblaaide vuur van een conflict te blussen. Zij trachten in controverse kwesties naar een compromis te streven dat eventueel unaniem kan worden aanvaard: de algemene opvatting is immers dat een resolutie meer gewicht heeft als aanbeveling aan een bepaalde regering, als hij met algemene stemmen is aanvaard. Om lid te worden van deze 'brandweer' moet een delegatie, volgens Hadwen en Kaufman, (1) een land vertegenwoordigen dat voor de meeste landen politiek acceptabel is, (2) goed op de hoogte zijn van de materie, (3) flink ondersteund worden door de eigen nationale regering, en (4) bij voorkeur een land vertegenwoordigen dat in staat is financieel of anderszins aan de uitvoering van VN-besluiten mee te werken.⁹ Uit de 'records' van de Algemene Vergadering alleen komt men niet te weten hoe op een gegeven moment invloed precies is uitgeoefend. Vrijwel de enige mogelijkheid daartoe is observatie ter plaatse,¹⁰ en dan moet men nog maar hopen dat men als onderzoeker er op het juiste moment bij is, als achter de schermen getracht wordt een delegatie voor of tegen iets te laten stemmen. Keohane heeft een lofwaardige poging gedaan iets meer te weten te komen over het uitoefenen van invloed binnen de Algemene Vergadering, maar ook hij is zich terdege bewust van de moeilijkheden waarop men stuit bij dit soort studies:

... the difficulties in studying an organization such as the General Assembly, which probably remains something of an enigma to everyone involved in it, participants as well as scholars. Whereas the former may lack objectivity, analytical techniques and time for research, the latter are hampered by second-hand information and lack of personal involvement.¹¹

Wel kan men uit de 'records' alles te weten komen over de resultaten, die o.a. ten gevolge van de uitgeoefende invloed zijn tot stand gekomen, namelijk de posities die de diverse landen uiteindelijk hebben ingenomen. Men kan daarbij tevens trachten bestaande uitspraken over de houding van bepaalde landen in de Algemene Vergadering te toetsen.¹²

⁹ Hadwen & Kaufman, *op. cit.*, p. 66.

¹⁰ Een van de meest recente voorbeelden van lobbying op grote schaal werd gevormd door de ontwerp-resolutie over de situatie in het Midden Oosten, die uiteindelijk geen van alle de vereiste twee-derde meerderheid behaalden: 'Canvassing for and against the resolutions on a scale seldom seen in the U.N. preceded last night's vote, and informed sources said this was paralleled by diplomatic pressure applied by American ambassadors in members' own capitals.' (*International Herald Tribune*, 6 juli 1967).

¹¹ Keohane, *op. cit.*, p. 6.

¹² Zie bijv. mijn artikel over de houding van de V.S. ten opzichte van kwesties van nationale zelfbeschikking gedurende de eerste veertien zittingen van de Algemene Vergadering in: *Acta Politica* I afl. 1/4, 1965/1966, pp. 227-251.

Men moet zich er hierbij natuurlijk altijd van bewust blijven dat men zich noodgedwongen moet beperken tot die kwesties waarover hoofdelijke stemmingen hebben plaatsgevonden.

Hieronder wordt een poging gedaan een aantal uitspraken te toetsen en een aantal vragen te beantwoorden aan de hand van de hoofdelijke stemmingen die gehouden zijn tijdens de Achttiende Algemene Vergadering (1963). Wij nemen hiervoor de volgende acht kwesties waarover hoofdelijke stemmingen hebben plaatsgevonden:¹³ (1) de vertegenwoordiging van China in de V.N., (2) de kwestie Korea, (3) de uitbreiding van Veiligheidsraad en ECOSOC, (4) de kwestie Zuid-West Afrika, (5) de toepassing van de resolutie over toekenning van onafhankelijkheid aan koloniale landen en volken, (6) de kwestie Rhodesië, (7) de positie van de Portugese gebieden in Afrika, (8) de kwestie van de Palestijnse vluchtelingen.¹⁴ Met behulp van de uitslag van de hoofdelijke stemmingen over resoluties met betrekking tot deze kwesties is in het onderstaande een poging gedaan een aantal vragen te beantwoorden. Dit is op twee manieren gedaan. Enerzijds is voor elke kwestie één hoofdelijke stemming genomen, namelijk die stemming die als de meest belangrijke kon worden beschouwd, de zgn. 'sleutelstemming'¹⁵; in totaal beschikken wij dan voor de acht kwesties over acht hoofdelijke stemmingen. Daarnaast zijn alle hoofdelijke stemmingen geteld (waarbij inbegrepen de acht 'sleutelstemmingen'), die er ten aanzien van de betrokken acht kwesties in de commissiezittingen en in de plenaire zit-

¹³ Wij hebben een keus gedaan uit die kwesties die in het jaarboek van de Verenigde Naties voor 1963 zijn geordend onder de hoofden 'political and security questions' en 'questions relating to the international trusteeship system, information on non-self-governing territories and the declaration on granting of independence to colonial countries and peoples'. Daaruit hebben wij acht kwesties geselecteerd, die in debatten in de Algemene Vergadering zijn behandeld en daar leidden tot een of meer hoofdelijke stemmingen, die niet unaniem waren. Het aantal van acht kwesties werd vnl. bepaald door praktische overwegingen die verband hielden met het aantal deelnemers aan het werkcollege. (Zie noot 14). De keuze van de Achttiende Algemene Vergadering (1963) werd bepaald door het feit dat dit het meest recente jaar was waarvoor op het tijdstip van onderzoek (1966-'67) volledige 'records' onmiddellijk beschikbaar waren.

¹⁴ De gegevens waarop de hieronder volgende vergelijkingen zijn gebaseerd zijn in het studiejaar 1966/'67 verzameld in het kader van een kandidaten werkcollege politicologie aan de Universiteit van Amsterdam door de heren J. H. Moerkerk (vertegenwoordiging van China), J. Bloem (kwestie Korea), M. Arian (uitbreiding Veiligheidsraad en ECOSOC), W. M. Mazee (kwestie Zuid-West Afrika), A. v. d. Hek (toekenning onafhankelijkheid aan koloniale landen en volken), J. G. M. van Bemmelen (kwestie Rhodesië), J. C. de Wildt (Portugese gebieden) en J. H. Bijlsma (Palestijnse vluchtelingen).

¹⁵ Onder 'sleutelstemming' verstaan wij die stemming die als de belangrijkste van de hoofdelijke stemmingen over de betrokken kwestie kan worden beschouwd. In de meeste gevallen was dit de slotstemming in de plenaire zitting van de Algemene Vergadering over de meest verstrekkende ontwerp-resolutie in haar geheel.

tingen van de Algemene Vergadering zijn gehouden. Dat leverde voor de Achttiende Algemene Vergadering 27 hoofdelijke stemmingen op, die als volgt waren verdeeld: vertegenwoordiging van China 1, kwestie Korea 4, vergroting Veiligheidsraad en ECOSOC 4, kwestie Zuid-West Afrika 6, onafhankelijkheid voor koloniale landen 2, kwestie Rhodesië 6, Portugese gebieden in Afrika 2, en Palestijnse vluchtelingen 2. Beide technieken hebben voor- en nadelen. Het methodologische voordeel van het gebruikmaken van acht 'sleutelstemmingen' is dat alle acht kwesties als van gelijk gewicht worden beschouwd. Het methodologische voordeel van het nemen van alle stemmingen is dat het enigszins subjectieve element in de bepaling van wat nu precies een 'sleutelstemming' is wordt uitgeschakeld. Bovendien kan men tot meer betrouwbare resultaten komen, naarmate men over meer hoofdelijke stemmingen als grondmateriaal beschikt.

Aangezien dit onderzoek werd verricht in het kader van een werkcollege en het daarom praktische moeilijkheden opleverde gegevens te verzamelen over alle 110 toenmalige leden van de Verenigde Naties, werden de volgende 28 landen geselecteerd voor nader onderzoek: de Verenigde Staten, Canada, Australië, Nederland, België, Frankrijk, Engeland, Denemarken, Zweden, Finland, Oostenrijk, Portugal, Zuid-Afrika, de Sowjet-Unie, Polen, Joegoslavië, Cuba, de Verenigde Arabische Republiek, Ghana, Ivoorkust, Argentinië, Japan, China, Indonesië, India, Pakistan, Jordanië en Israël. Het motief voor de selectie van deze landen moet gezocht worden in de veronderstelling dat de bestudering van het stemgedrag van deze landen op de een of andere manier waarschijnlijk interessante gegevens zou opleveren. Bovendien is ernaar gestreefd landen te kiezen die representatief konden worden geacht voor bepaalde politieke of geografische gebieden. In vele gevallen waren er juist voor deze landen uitspraken beschikbaar die met behulp van het materiaal getoetst konden worden.

Bij vergelijking van de standpunten van twee landen A en B is gebruik gemaakt van de volgende techniek. Bij elke onderzochte hoofdelijke stemming zijn de stemmen van beide landen vergeleken. Als zij dezelfde positie innamen ten aanzien van een ontwerp-resolutie (beide vóór, beide tegen of beide onthoudingen) kregen beide landen één punt. Als zij precies de tegenovergestelde positie innamen (A vóór en B tegen, of omgekeerd) is geen punt toegekend. Als A zich van stemming onthield en B stemde vóór of tegen, dan is een half punt toegekend. Hetzelfde gebeurde als B zich onthield en A vóór of tegen stemde. Door alle punten op te tellen en te delen op het totaal aantal onderzochte hoofdelijke stemmingen en dit getal met 100 te vermenigvuldigen, kan men de procentuele overeenstemming tussen A en B berekenen. Deze procedure kan op een willekeurige hoeveelheid tweetallen staten worden toegepast. De methode verschilt in essentie niet van de meer orthodoxe waarbij

Tabel 1

Aantal keren dat de geselecteerde staten zich bij de meerderheid bevonden (in percentages van het aantal stemmingen)

A. De 8 sleutelstemmingen		B. De 27 hoofdelijke stemmingen in totaal	
Jordanië	100%	Jordanië	96%
China	100%	Ivoorkust	96%
Argentinië	100%	Argentinië	94%
Ivoorkust	94%	India	94%
India	87%	Pakistan	93%
Pakistan	87%	China	90%
Japan	87%	V.A.R.	90%
Australië	87%	Israël	89%
Oostenrijk	87%	Joegoslavië	87%
Canada	81%	Ghana	87%
Denemarken	81%	Indonesië	87%
Zweden	81%	Japan	78%
Joegoslavië	81%	Oostenrijk	78%
V.A.R.	81%	Denemarken	78%
Ghana	81%	Zweden	76%
Indonesië	81%	Australië	74%
Israël	81%	Canada	72%
Nederland	75%	Cuba	71%
België	75%	België	70%
Finland	75%	Finland	68%
V.S.	62%	Nederland	68%
Sowjet-Unie	62%	Sowjet-Unie	67%
Cuba	62%	Polen	67%
Polen	62%	V.S.	57%
Frankrijk	56%	Engeland	52%
Engeland	50%	Frankrijk	46%
Zuid-Afrika	33%	Zuid-Afrika	29%
Portugal	25%	Portugal	18%

juist voor de verschillen in standpunten punten worden toegekend. Wij hebben getracht een antwoord te vinden op negen vragen die hieronder behandeld worden.

1 Welke staten bevonden zich relatief vaak in de meerderheid?

Een aanwijzing voor het belang van de rol die een staat speelt bij de stemmingen in de Algemene Vergadering is het aantal keren dat hij behoort tot de meerderheid. Meestal vormen zich in de Algemene Vergadering twee tegenover elkaar staande partijen waarbij staten door hun stem de doorslag kunnen geven hetzij naar de ene, hetzij naar de andere kant. Deze staten zijn het wier steun in eerste instantie gezocht wordt door de voornaamste protagonisten, als het erom gaat een bepaalde ontwerp-resolutie aangenomen te krijgen. Keohane noemt deze staten de

staten die de 'balance of voting power' in de Assemblée beheersen:

States that frequently vote in the majority tend to be in the majority so often because it is their weight on either side of the scale that tips the balance. Thus an investigation of which states vote most frequently with the majority of the Assembly will indicate those delegations whose support is usually essential to the passage of major Assembly resolutions.¹⁶

Onze resultaten bevestigen Keohane's conclusie dat vooral de Afrikaanse en Aziatische staten zich vaak in de meerderheid bevinden, terwijl dit met de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie en hun respectievelijke bondgenoten veel minder vaak het geval is. Van onze 28 geselecteerde landen bevonden zich drie (Jordanië, China en Argentinië) in *alle* acht sleutelstemmingen bij de meerderheid (zie tabel 1).

Natuurlijk speelt de aard van de acht onderwerpen waarover tijdens de Achttiende Algemene Vergadering hoofdelijk gestemd werd, hierbij wel een rol. Aan de andere kant waren deze onderwerpen niet onrepresentatief voor het soort onderwerpen die de Algemene Vergadering gewoonlijk te behandelen krijgt. Keohane's conclusie lijkt gerechtvaardigd dat men zal moeten proberen de gematigde Afrikaanse en Aziatische landen aan zijn zijde te krijgen, wil men een goede kans maken in de Algemene Vergadering een resolutie aangenomen te krijgen. Nog nader zou moeten worden onderzocht, of ook Latijns-Amerikaanse landen zich relatief vaak in de meerderheid bevinden in de Algemene Vergadering. De plaats van Argentinië op onze lijst doet dit vermoeden rijzen.

2 *Wat is het stemgedrag van de Scandinavische landen?*

Een vrij eenvoudig te controleren uitspraak was de volgende over het stemgedrag van de Scandinavische landen:

On several issues, the Scandinavians, who tend to vote together, have sided with the group that is opposing the proposals of the United States. They seem less inclined to deviate from the voting patterns of Great Britain.¹⁷

Als wij het stemgedrag van Noorwegen, Zweden en Denemarken bekijken¹⁸, dan is het ontegenzeggelijk juist dat zij in de 18e Algemene Vergadering 'tended to vote together': in alle acht sleutelstemmingen stemden Noorwegen, Zweden en Denemarken gelijk. Ook als we kijken

¹⁶ Keohane, *op. cit.*, p. 14.

¹⁷ Nils Örvik en Niels J. Haagerup, 'The Scandinavian Members of NATO', *Internationale Spectator* XX:9 (8 mei 1966), p. 634.

¹⁸ Wij houden ons aan de gebruikelijke betekenis van 'Scandinavische landen', nl. Noorwegen, Zweden en Denemarken, die tot op zekere hoogte een gemeenschappelijke buitenlandse politiek voeren. Finland en IJsland die ook wel 'Scandinavisch' worden genoemd, laten wij buiten beschouwing.

naar de 27 hoofdelijke stemmingen, vinden we slechts twee keer een verschil: in de Koreaanse kwestie stemden Noorwegen en Denemarken tegen de toelating van beide Korea's tot de debatten, terwijl Zweden zich van stemming onthield. Hier kan uiteraard de nauwere band van Noorwegen en Denemarken met de V.S. (NAVO!) een rol hebben gespeeld; verder stemde Noorwegen met een aantal Afro-Aziatische landen en de S.U. en haar bondgenoten voor de resolutie tot opheffing van de VN-commissie die zich bezighield met het onderzoek naar de geleverde informatie over niet-zelfbesturende gebieden, terwijl Zweden en Denemarken zich met de meeste westerse landen van stemming onthielden. Hoe het ook zij, de overeenkomst in het stempatroon van de drie landen is wel duidelijk.

Veel minder duidelijk is het door Öwik en Haagerup veronderstelde verschil in overeenstemming met de V.S. vergeleken met die met Engeland. Vooropgesteld zij dat de V.S. en Engeland zelf niet zo erg veel van elkaar verschilden in stempatroon tijdens de 18e Algemene Vergadering ten aanzien van de acht gekozen kwesties. Zij vertoonden in de acht sleutelstemmingen een overeenstemming van 86%; alleen in de kwestie van de vertegenwoordiging van China waren hun standpunten duidelijk tegengesteld. Engeland nam verder niet deel aan de stemming over de kwestie-Rhodesië waarbij de V.S. zich onthielden. In de 27 hoofdelijke stemmingen was de overeenstemming zelfs nog hoger: 90%. Bij deze grote mate van overeenstemming tussen de beide landen die als vergelijkingsobjecten moeten dienen, kan het nauwelijks verwondering wekken dat de veronderstelling van de beide auteurs — die immers impliciet uitgaat van een duidelijk verschil in het stempatroon van de V.S. en Engeland — door ons materiaal niet is bevestigd. Noorwegen, Denemarken en Zweden hadden in de acht sleutelstemmingen een overeenstemming van 62% met de V.S. en van 71% met Engeland, hetgeen nauwelijks als een opvallend verschil kan worden aangemerkt. In de 27 hoofdelijke stemmingen waren de verschillen nog geringer: overeenstemming met Denemarken met de V.S. 73%, met Engeland 71%; Zweden met V.S. 70%, met Engeland 69%; Noorwegen met V.S. 70%, met Engeland 74%.

3 *Stemmen de Afrikaanse landen meer overeen met de Scandinavische landen dan met andere, meer machtige Westerse landen?*

Veel duidelijker kwam tot uiting een ander gevolg van het veronderstelde grote prestige van de Scandinavische landen bij de Afrikaanse landen, die zich in emotionele kwesties eerder aansluiten bij de Scandinavische landen dan bij andere westerse landen:

One African delegate stated that he trusted the Scandinavian states more than other Europeans because they have no 'ax to grind'. Thus, when an emotional

issue arises, the African states may defer to the opinions of Norway or Sweden more than to those of powerful but less highly respected Western states.¹⁹

Als wij ervan uitgaan dat de door ons geselecteerde problemen behoren tot de 'emotionele kwesties' waar Keohane op doelt, dan blijkt zowel voor Ghana als voor Ivoorkust²⁰ een aanmerkelijk grotere overeenstemming met Zweden en Noorwegen te bestaan dan met de V.S. en Engeland (zie tabel 2).

Tabel 2
overeenstemming tussen:

	8 sleutelstemmingen	27 hoofdelijke stemmingen
Ghana en V.S.	44%	44%
Ghana en Engeland	57%	45%
Ghana en Zweden	81%	74%
Ghana en Noorwegen	81%	74%
Ivoorkust en V.S.	56%	54%
Ivoorkust en Engeland	50%	48%
Ivoorkust en Zweden	69%	73%
Ivoorkust en Noorwegen	69%	77%

Natuurlijk zeggen deze cijfers op zich niets over de oorzaak van dit verschil. Het zou best kunnen zijn dat Zweden en Noorwegen zich in hun stemgedrag eerder aansluiten bij de Afrikaanse landen dan omgekeerd. Intussen blijft dit verschil frappant en kan men veronderstellen dat het grotere prestige van Zweden en Noorwegen, zoals gesteld door Keohane, de oorzaak vormt voor dit verschil.

4 Welke positie neemt Joegoslavië in bij de stemmingen?

Men kan veronderstellen dat de Afro-Aziatische landen sterk beïnvloed worden in hun stemgedrag door de positie van Joegoslavië dat, volgens Keohane, over grote invloed in de Assemblée beschikt:

It has in fact become a leader among the non-aligned states, which has increased its influence in the Assembly. It is very often the only non-African-Asian co-sponsor of resolutions backed by the African-Asian group; it votes with the most anti-Western of the African and Asian states; it consults intimately with these delegations; and its representatives have received African and Asian support in contests for office. In short, Yugoslavia's independent communism allows it to enjoy the 'rites of the Church without the commands of the Pope'; it is progressive without being subservient.²¹

In 1963 behoorden Ghana, de VAR en Indonesië stellig nog tot de 'most anti-Western of the African and Asian states'. Joegoslavië stemde

¹⁹ Keohane, *op. cit.*, p. 35.

²⁰ Wij hebben Ghana en Ivoorkust gekozen, omdat deze landen in 1963 representatief konden worden geacht resp. voor de anti-westerse 'Casablanca' groep landen en de meer gematigde 'Brazzaville' landen.

²¹ Keohane, *op. cit.*, p. 34.

in alle acht sleutelstemmingen volkomen gelijk met deze drie staten: een overeenstemming van 100% dus. Ter vergelijking diene dat Joegoslavië en Nederland slechts in 69% van de stemmingen overeenstemden. De overeenstemming gaat zelfs zo ver dat Joegoslavië in alle 27 hoofdelijke stemmingen gelijk stemde met Ghana en Indonesië, terwijl de VAR slechts één maal van dat patroon afweek, door zich te onthouden bij een stemming over de toepassing van de resolutie inzake de vrijwording van koloniale gebieden, waar de andere drie landen vóór stemden. Ter vergelijking: Joegoslavië en Nederland stemden slechts in 59% van de 27 hoofdelijke stemmingen overeen. Ons materiaal ondersteunt derhalve de stelling van Keohane.

5 Welke positie nam Japan in bij de stemmingen?

Een merkwaardige positie wordt ingenomen door Japan dat op grond van zijn bevolking en zijn economische en militaire kracht, potentieel een sterke positie in het Afro-Aziatische kamp zou kunnen innemen. Keohane meent dat het daarvoor economisch te sterk ontwikkeld is en politiek te conservatief is ingesteld.²² Keohane's argumentatie is op dit punt niet erg overtuigend. Eerst wijst hij terecht op Japan's economische kracht dat het potentieel tot een leidende staat in Azië zou kunnen maken en vervolgens verwerpt hij die mogelijkheid op grond van diezelfde economische machtspositie. Ook is niet geheel duidelijk wat hij precies onder een conservatieve politieke instelling verstaat. Een veel klemmender argument is waarschijnlijk dat Japan's hechte bondgenootschap met de V.S. een effectieve belemmering vormt voor een eventueel

Tabel 3
Overeenstemming van Japan met een aantal geselecteerde landen

A. De 8 sleutelstemmingen	B. De 27 hoofdelijke stemmingen in totaal
Japan en V.S. 75%	Japan en V.S. 80%
" " India 75%	" " Pakistan 74%
" " Pakistan 75%	" " India 72%
" " V.A.R. 69%	" " V.A.R. 70%
" " Ghana 69%	" " Ghana 65%
" " Indonesië 69%	" " Indonesië 65%

leiderschap in het overwegend neutralistische Afro-Aziatische kamp. Dit leidt tot een positie kiezen van Japan dat zich in stemgedrag zowel bij het Westen als bij de Afro-Aziaten tracht aan te sluiten: Japan stemde in even grote mate overeen met de V.S. als met India en Pakistan (zie tabel 3). Hierbij dient te worden aangetekend dat India en Pakistan zelf

²² Keohane, *op. cit.*, p. 32.

een veel lagere overeenstemming met de V.S. hadden (zie tabel 4). Uit de vergelijkingen van het stemgedrag van Japan met dat van de V.A.R., Ghana en Indonesië kan men soortgelijke conclusies trekken. Ook als men de 27 hoofdelijke stemmingen in totaal bekijkt, komt men tot een zelfde resultaat.

Tabel 4
Overeenstemming van V.S. met een aantal geselecteerde landen

A. De 8 sleutelstemmingen		B. De 27 hoofdelijke stemmingen in totaal	
V.S. en India	50%	V.S. en Pakistan	54%
„ „ Pakistan	50%	„ „ India	52%
„ „ V.A.R.	44%	„ „ V.A.R.	48%
„ „ Ghana	44%	„ „ Ghana	44%
„ „ Indonesië	44%	„ „ Indonesië	44%

Het stemgedrag van Japan tijdens de 18e Algemene Vergadering lijkt dus wel nauwkeurig de moeilijke positie van Japan tussen de westerse en neutralistische statengroeperingen te reflecteren.

6 Welke positie nam Israël in bij de stemmingen?

Israël heeft gedurende zijn lidmaatschap van de V.N. voortdurend getracht nauwe banden aan te knopen met de niet-Arabische Afrikaanse en Aziatische landen. Deze pogingen zijn er duidelijk op gericht het door de Arabische staten steeds naar voren gebrachte beeld van Israël als voorpost van het 'imperialistische Westen' tegen te gaan. Deze politiek van Israël blijkt ook duidelijk in zijn stellingname in de Algemene Vergadering. De overeenstemming tussen Israël en India, Pakistan, Indonesië en Ghana is veel hoger dan die tussen Israël en de V.S. Een zelfde conclusie kan men trekken uit de cijfers voor de 27 hoofdelijke stemmingen (zie tabel 5).

Tabel 5
Overeenstemming van Israël met een aantal geselecteerde landen

A. De 8 sleutelstemmingen		B. De 27 hoofdelijke stemmingen in totaal	
Israël en India	81%	Israël en India	91%
„ „ Pakistan	81%	„ „ Pakistan	89%
„ „ Ghana	75%	„ „ Ghana	83%
„ „ Indonesië	75%	„ „ Indonesië	83%
„ „ V.A.R.	75%	„ „ V.A.R.	84%
„ „ V.S.	44%	„ „ V.S.	46%

Opvallend is vooral dat de overeenstemming tussen Israël en de V.A.R. hoger is dan die tussen Israël en de V.S. Het heeft de verbetering van

de betrekkingen tussen Israël en de V.A.R. niet mogen baten . . .

7 Welke positie nam Pakistan in bij de stemmingen?

Pakistan bevindt zich al enkele jaren in een merkwaardige positie. Formeel verbonden met het Westen (CENTO en ZOAVO) onderhoudt het vriendschappelijke banden met Communistisch China. Het conflict met India over Kashmir beheerst de Pakistaanse buitenlandse politiek. Pakistan heeft ook in het verleden niet consequent een van de vele blokken gesteund:

... Pakistan's voting in the United Nations... had not been influenced by any consideration except the merits of each case. Sometimes we agreed with the Western bloc and sometimes with the Communist bloc, as the situation and the matter under discussion demanded.²³

Deze houding tussen de blokken kwam ook in 1963 tot uiting, al bleek Pakistan iets meer overeen te stemmen met de Sowjet-Unie dan met de V.S. (zie tabel 6).

Tabel 6
Overeenstemming van Pakistan met de V.S. en de Sowjet-Unie

A. De 8 sleutelstemmingen		B. De 27 hoofdelijke stemmingen in totaal	
Pakistan en de Sowjet-Unie	75%	Pakistan en de Sowjet-Unie	70%
Pakistan en de V.S.	50%	Pakistan en de V.S.	54%

Opgemerkt dient te worden dat de overeenstemming tussen de Sowjet-Unie en de V.S. zelf in de acht sleutelstemmingen niet hoger was dan 37% en in de 27 hoofdelijke stemmingen in totaal 39%. Pakistan's voorzichtige laveren tussen de Scylla van de Verenigde Staten en de Charybdis van de Sowjet-Unie komt in deze stemmingen wel enigermate tot uiting.

8 Stemden de Verenigde Staten meer overeen met de Westeuropese staten dan met de Afro-Aziatische staten in kwesties van nationale zelfbeschikking?

In een vorig artikel²⁴ hebben wij vastgesteld dat de V.S. ten aanzien van kwesties van nationale zelfbeschikking gedurende de eerste veertien zittingen van de Algemene Vergadering meer met de Westeuropese staten overeenstemden dan met de Afro-Aziatische landen. Wij beperken ons voor het materiaal van de 18e Algemene Vergadering tot de

²³ K. S. Hasan, *Pakistan and the United Nations*, New York 1961, p. 274.

²⁴ *Acta Politica* I: 1/4, pp. 227-251.

vier kwesties die te maken hebben met nationale zelfbeschikking, te weten de kwestie Zuid-West Afrika, de toepassing van de resolutie over toekenning van onafhankelijkheid aan koloniale landen en volken, de kwestie Rhodesië en de positie van de Portugese gebieden in Afrika. Ons materiaal bestaat nu uit vier 'sleutelstemmingen' en 16 hoofdelijke stemmingen (met inbegrip van de vier sleutelstemmingen). Hoewel ons materiaal dit maal een veel kortere periode bestrijkt, is de overeenstemming van de V.S. zowel in de vier sleutelstemmingen als in de 16 hoofdelijke stemmingen aanmerkelijk hoger met de geselecteerde Westeuropese landen dan met de geselecteerde Afro-Aziatische landen (zie tabel 7).

Tabel 7

Overeenstemming van de V.S. met een aantal geselecteerde landen t.a.v. kwesties van nationale zelfbeschikking

A. De 4 sleutelstemmingen		B. De 16 hoofdelijke stemmingen in totaal	
V.S. en Frankrijk	100%	V.S. en Frankrijk	94%
„ „ Engeland	100%	„ „ België	91%
„ „ België	87%	„ „ Nederland	90%
„ „ Nederland	75%	„ „ Engeland	90%
„ „ V.A.R.	37%	„ „ V.A.R.	44%
„ „ India	37%	„ „ Pakistan	44%
„ „ Indonesië	37%	„ „ India	40%
„ „ Pakistan	37%	„ „ Indonesië	40%

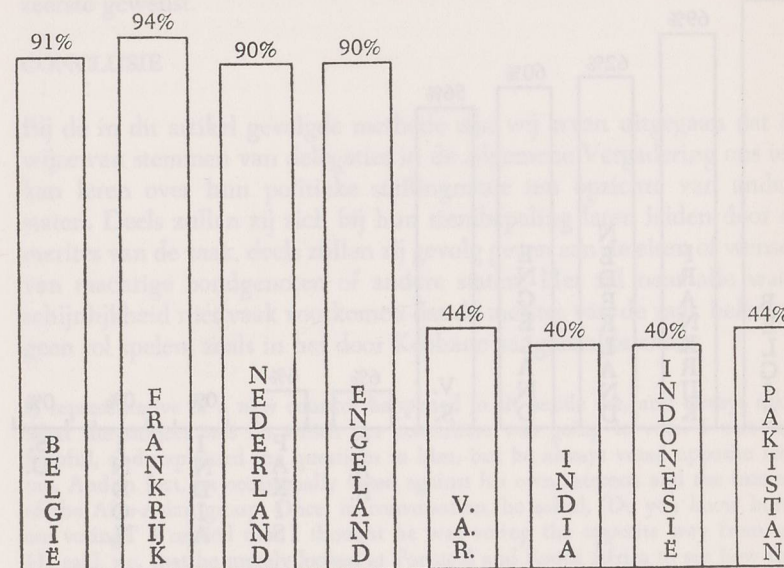
De resultaten van de 16 hoofdelijke stemmingen vindt men nog eens in grafische vorm in figuur 1 weergegeven. Opnieuw blijkt duidelijk de grotere overeenstemming tussen de V.S. en hun Westeuropese bondgenoten vergeleken met die tussen de V.S. en de Afro-Aziatische landen.

9 Welke landen onthouden zich het meest van stemming?

De cijfers over het aantal onthoudingen geven een beeld dat aanmerkelijk verschilt van de resultaten van ons vorig onderzoek. Bij het onderzoek over de percentages onthoudingen tijdens de eerste veertien zittingen van de Algemene Vergadering over kwesties van nationale zelfbeschikking bleken er weinig verschillen tussen de landen voor te komen. Liberia met 20% en de Sowjet-Unie met 12% waren de uitersten, terwijl de groep van Westeuropese landen, de Afro-Aziatische landen en de Verenigde Staten zich alle drie in 17% van de stemmingen onthielden. De resultaten liggen nu geheel anders. In de vier sleutelstemmingen betreffende kwesties van nationale zelfbeschikking onthielden de V.S. en de Westeuropese landen zich het meest: België onthield zich in alle vier stemmingen, de V.S., Nederland en Frankrijk in drie van de vier, Engeland in twee en nam aan één stemming niet deel (Rhodesië). De

Figuur 1

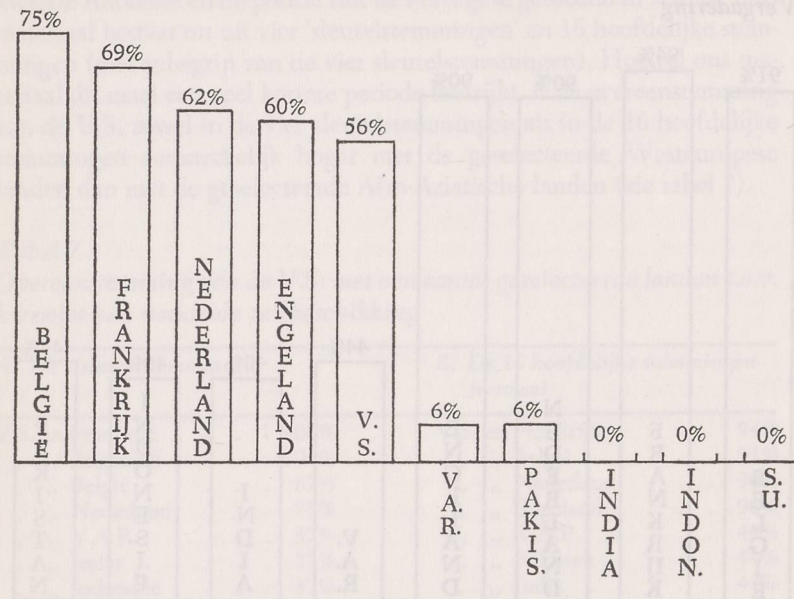
Overeenstemming met de positie van de V.S. t.a.v. kwesties van nationale zelfbeschikking in 27 hoofdelijke stemmingen in de Algemene Vergadering

volgende Oosteuropese, Afro-Aziatische en Latijnsamerikaanse landen onthielden zich in geen van de vier sleutelstemmingen: de Sowjet-Unie, Polen, Joegoslavië, Cuba, de V.A.R., Ghana, Jordanië, India, Pakistan, Indonesië, China, Argentinië, Ivoorkust en Israël; verder onthield Portugal zich in geen van de drie stemmingen waar het aan deelnam, maar het stemde steeds omgekeerd als de zojuist genoemde landen. De 16 hoofdelijke stemmingen geven eenzelfde beeld: het meest onthielden zich België (12 van de 16 stemmingen), Frankrijk (11 van de 16), Nederland (10 van de 16), de V.S. (9 van de 16) en Engeland (6 van de 10 waaraan het deelnam). Geen enkele keer onthielden zich in deze 16 stemmingen: de Sowjet-Unie, Polen, Joegoslavië, Cuba, Ghana, Jordanië, India, Indonesië, Ivoorkust en Israël. De resultaten van deze 16 hoofdelijke stemmingen zijn in figuur 2 in grafische vorm weergegeven.

Het beeld dat ontstaat van de onthoudingen tijdens de 18e Algemene Vergadering verschilt zozeer van het eerder gevonden resultaat dat een nader onderzoek naar de aard van het gebruik van de onthoudingen bij stemmingen in de Algemene Vergadering zeer gewenst is. In sommige gevallen kan een onthouding een 'nette' manier van tegenstemmen zijn.

Figuur 2
Onthoudingen in 27 hoofdelijke stemmingen in de 18e Algemene Vergadering t.a.v. kwesties van nationale zelfbeschikking

In de Veiligheidsraad is dit laatste vaak het geval. Recentelijk gebeurde dit op 14 juni 1967 toen een Russische ontwerp-resolutie die Israël wegens agressie veroordeeld, werd verworpen. Weliswaar stemde geen der leden van de Veiligheidsraad tegen, maar aangezien elf landen zich van stemming onthielden, behaalde de resolutie niet de vereiste negen stemmen om te worden aangenomen. In de Algemene Vergadering liggen de zaken iets anders, omdat daar niet een vast aantal stemmen nodig is, om een resolutie aangenomen te krijgen. Maar ook daar hoeft een onthouding bepaald niet uitsluitend te betekenen dat men zich niet met de zaak wenst te bemoeien. Het kan een protest betekenen, hoewel men dan nog een stapje verder kan gaan en weigeren aan de stemming deel te nemen ('present not voting') of de zaal geheel verlaten. Een onthouding kan ten slotte betekenen dat men het bijv. met een deel van de algemene strekking van een resolutie wel eens is, maar niet de resolutie in zijn geheel onderschrijft. Een goed voorbeeld van dit laatste is de onthouding van Nederland bij de jaarlijkse stemming over de toelating van Communistisch China tot de Verenigde Naties. De Nederlandse vertegenwoordigers hebben herhaaldelijk de wenselijkheid van de aanwezigheid van Communistisch China in de Verenigde Naties onderstreept, maar zij wensen daar niet aan te koppelen de verwijdering van Nationalistisch China uit de V.N., zoals dat in de resoluties die de

laatste jaren zijn ingediend, steeds werd voorgesteld. Volgens sommigen zou echter Amerikaanse druk op Nederland ook iets te maken hebben met deze stemonthouding.²⁵ Verder onderzoek naar de verschillende motieven voor stemonthouding in de Algemene Vergadering is ten zeerste gewenst.

CONCLUSIE

Bij de in dit artikel gevolgde methode zijn wij ervan uitgegaan dat de wijze van stemmen van delegaties in de Algemene Vergadering ons iets kan leren over hun politieke stellingname ten opzichte van andere staten. Deels zullen zij zich bij hun stembepaling laten leiden door de merites van de zaak, deels zullen zij gevolg geven aan de eisen of wensen van machtige bondgenoten of andere staten. Het zal naar alle waarschijnlijkheid niet vaak voorkomen dat de merites van de zaak helemaal geen rol spelen, zoals in het door Keohane aangehaalde citaat:

A representative of a new country happened to sit beside me, and always asked what the subject was on which the committee was going to vote. I was very helpful, and explained the questions to him, but he always voted opposite from me. And in fact, he occasionally voted against his own interests and the interests of the Afro-Asian group. Once, in conversation, he asked, 'Do you know how I am voting?' I replied that I thought he was voting the opposite way from me. He said, no, that he merely looked at Portugal and South Africa to see how they were voting, and voted the opposite way.²⁶

Door stemvergelijking kan men er achter komen wat de precieze positie van een land ten aanzien van een bepaalde kwestie of een aantal kwesties is geweest in de Algemene Vergadering. Men kan daarbij trachten gangbare uitspraken over de buitenlandse politiek van bepaalde staten aan objectieve gegevens te toetsen. Tevens kan men er op deze wijze achter komen wat voor beleid staten in de Verenigde Naties voeren ten aanzien van kwesties, waar zij in het geheel niet bij betrokken zijn en ook niet bij betrokken wensen te geraken. Als men de ingenomen posities van die landen eenmaal heeft vastgelegd, kan men proberen via directe observatie iets meer te weten te komen over de manier waarop in de Algemene Vergadering invloed wordt uitgeoefend.

Men dient er echter goed van doordrongen te zijn dat men zich bij deze benadering aan een aantal belangrijke beperkingen onderwerpt. Het onderzoek houdt zich uitsluitend bezig met onderwerpen die behandeld zijn in de Algemene Vergadering en tot een hoofdelijke stemming hebben geleid. Bovendien vindt men in het materiaal geen enkele aanwijzing

²⁵ Men vergelijk hiervoor mijn artikelen over deze kwestie in *Socialisme en Democratie*, febr. 1966, pp. 98-109 en juni 1967, pp. 431-440.

²⁶ Keohane, *op. cit.*, p. 27.

over de oorzaak van de waargenomen verschijnselen. Men kan deze verschijnselen op deze wijze wel registreren en beschrijven, maar niet verklaren. Ten slotte is er ook geen zekerheid of de positiebepaling van een land in de Algemene Vergadering recht evenredig is met andere uitingen van buitenlandse politiek van het betrokken land. Men kan dat wel aannemen; wil men er echter zeker van zijn, dan zal men dit eerst langs andere wegen moeten aantonen.

DECONFESSIONALISERING EN RADICALISERING BIJ STUDENTEN?*

door C. J. Lammers

De politieke gezindheid van de student en diens politieke (om)vorming tijdens zijn verblijf aan universiteit of hogeschool zijn zaken van meer dan uitsluitend academisch belang. Vele studenten van nu zullen toonaangevende machthebbers in het Nederland der komende decennia zijn en dus een grotere kans hebben dan de gemiddelde staatsburger om de maatschappelijke ontwikkeling vanuit hun politieke visie te stuwen. Dit geldt wel zeer in het bijzonder voor hen die als kamerlid, minister of partijbestuurder deel zullen uitmaken van de toekomstige politieke élite te onzent. Het lijkt overigens geen twijfel dat in ons goede vaderland die politieke élite voornamelijk uit academici bestaat. Blijkens diverse onderzoeken behoren onze kabinetsleiders¹ en ministers² reeds lang voor het merendeel tot de geprivilegieerde laag der afgestudeerden. De academici hebben in de Eerste Kamer de meerderheid sinds 1940, terwijl de Tweede Kamer sinds 1956 'om' is ten faveure der universitair gevormden.³ Deze 'academisering' van de wetgevende en uitvoerende macht staat wel in de publieke belangstelling (getuige bijv. bekende uitlatingen van Jacques Gans en Wim Kan), maar heeft bepaald nog niet geleid tot een verhoogde sociaal-wetenschappelijke belangstelling voor de 'politieke socialisering'⁴ van de Hollandse student.

* De Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek te 's-Gravenhage ben ik erkentelijk voor de subsidiëring van de verwerking der enquêtegegevens, terwijl ik drs. J. Berting, drs. H. Philipsen en drs. A. W. M. Teulings dank verschuldigd ben voor adviezen betreffende het onderzoek en/of kritische suggesties ten aanzien van een eerste versie van dit verslag.

¹ N. Cramer, 'De herkomst van de kabinetsleider' (*Acta Politica*, II 1966/67, pp. 220-235), p. 223. De auteur vestigt er voorts nog de aandacht op dat drie van de vijf niet-universitair gevormde kabinetsleiders (Pierson, Colijn en Drees) een doctorsgraad honoris causa ontvingen. In Nederland betekent dat zoveel als een symbolische inlijving—alsnog in de academische stand, getuige het feit dat bekende personages na hun erepromotie nog slechts met titel vermeld worden. Colijn, Mengelberg, Buskes en Drees gaan de geschiedenis in als Dr. Colijn, Dr. Mengelberg, Dr. Buskes en Dr. Drees!

² M. Dogan en M. Scheffer van der Veen, 'Le personnel ministériel hollandais (1848-1958)' (*L'Année Sociologique* 1958, pp. 95-125), pp. 96-97.

³ F. G. Moquette, 'Het Nederlandse Parlement: gegevens over leeftijd, lidmaatschap, opleiding, beroep, wetgevende ervaring en bestuurspraktijk' (*Acta Politica*, I 1965/66, pp. 112-153), pp. 132-137.

⁴ Deze term is voorzover mij bekend afkomstig van H. H. Hyman, *Political Socialization. A study in the psychology of political behavior*, Glencoe, Ill., 1959. Dit boek bevat een overzicht van het Amerikaanse onderzoek op dit gebied tot ongeveer 1959, waaruit blijkt dat vrij veel van deze studies betrekking hebben op